

“BILIMDAN OLDIN ISHONCH: TA’LIMDA RUHIY YONDASHUV AHAMIYATI”

Abdujabborova Muqaddas Yo’ldoshevna

Davronova Malika Davronqulovna

*Abdulla Oripov nomidagi ijod maktabi oliy toifali ona tili va adabiyot fani
o’qituvchilari*

Annotatsiya: *Bilim olish yo’li inson ongining shakllanishi va taraqqiyotida asosiy omil hisoblanadi. O‘z-o‘ziga ishonch — zamonaviy ta’lim jarayonida har qanday bilimdan ilgari turadigan, mustahkam poydevor sanaluvchi, psixologik muhitning markaziy unsurlaridan biridir. Ruhiy yondashuv asoslarini tushunmagan holda, hech qanday bilim samarali va chuqur o‘zlashtirilmaydi. Inson psixologiyasi shundan dalolat beradiki, bilimlarni mustahkam o‘zlashtirish, ularni yakdillik bilan qo‘llash hamda yangi g‘oya va tashabbuslarga ochiq bo‘lish uchun ,avvalo,o‘ziga ishonch muhim. O‘z-o‘ziga ishonchning shakllanishi va uni ta’lim jarayoniga to‘g‘ri yo‘naltira bilish, shubhasiz, har bir insonning intellektual va ma’naviy salohiyati rivojida yetakchi o‘rin tutadi.*

Kalit so‘zlar: *ishonch, ta’lim, ruhiy yondashuv, motivatsiya, psixologik muhit, o‘ziga ishonch, shaxs rivoji, o‘qituvchi, o‘quvchi, bilim.*

Ta’limning zamonaviy konsepsiyasi shuni anglatadiki, bilim — bu yagona maqsad emas, balki inson shaxsini shakllantirish vositasidir. Shaxs rivojida ruhiy holat, eng avvalo, o‘ziga ishonch muhim ahamiyat kasb etadi. Erkin ta’lim muhiti, motivatsiya, mustaqil fikrlash va tashabbuskorlik — bular barchasi ishonch asosiga quriladi. Qachonki o‘quvchi yoki talabada o‘z salohiyatiga ishonch bo‘lsa, u har qanday murakkab topshiriqlardan cho‘chimaydi, xatolardan uyalmaydi, bilim olishga intiladi. Ruhiy yondashuv aslida ta’limning eng chuqur va hal qiluvchi qatlamini tashkil etadi. O‘quvchi yoki talabaning o‘ziga bo‘lgan ishonchi yuqori bo‘lsa, u topshiriqlarni ijodkorona, yuqori tafakkur bilan bajaradi. Bunday

motivatsiya va ilhom muhitida inson o'z oldiga doim yangi, balandroq marralar qo'yadi. Aynan shunday yondashuv insonning ijodiy salohiyatini ochib yuboradi, yangi, ilg'or g'oyalarni hayotga tatbiq qilishga yordam beradi va fikr jarayonining faol bo'lishini ta'minlaydi. Bu esa, o'z navbatida, bilimlarni samarali o'zlashtirishda eng muhim poydevor vazifasini o'taydi. O'z-o'ziga ishonch shakllanishi esa oddiy jarayon emas. Avvalo inson o'zining ichki dunyosini, ijtimoiy munosabatlarni va o'qituvchilarning munosabatini his qilishi zarur. O'qituvchi har bir o'quvchiga individual yondashganida, uning fikrlash uslubini, emotsional holatini, ehtiyoj va qiziqishlarini inobatga olganda, ishonch tez va mustahkam rivojlanadi. Dars jarayonida yuzaga keladigan ruhiy iqlim — bu bilim olish uchun eng optimal muhit. O'zini qadrlash va erkin so'zlash, fikrini oshkor qilish, xato qilishdan qo'rqmaslik, o'z ifodasini hech qanday bosimlarsiz erkin namoyon eta olish — bularning barchasi ishonch uchun muhim bo'lgan holatlardir

Motivatsiya va ishonch o'rtasida kuchli bog'liqlik bor. O'ziga ishongan inson har qanday vazifaga ishtiyoq bilan yondashadi, qiyinchiliklarni sinov deb qabul qiladi va qiyinchilik oldida taslim bo'lmaydi. Ta'lim jarayonida biron muammoga duch kelgan o'quvchi, agar ishonchi mustahkam bo'lsa, qo'rqmay, barcha himoya mexanizmlarini ishga soladi va natijada maqsadga erishadi. Ana shu jarayonni e'tibordan chetda qoldirgan ta'lim — bir tomonlama, sterillashgan bilim uzatishdan boshqa narsa emas. Ruhiy xavfsizlik — ta'limning asosi. Agar o'quvchi noto'g'ri javob berishdan, o'z fikrini ochiq aytishdan, xato qilishdan yoki tanqid olishdan xavotirda bo'lsa, ko'p resursini psixologik emas, balki himoya qilish uchun yo'naltiradi. Natijada bilimlar yuzaki bo'lib qoladi, chinakam rivojlanish yuz bermaydi. Ruhiy yondashuv, eng avvalo, har bir insonda noto'g'ri xatti-harakat yoki xatoni tabiiy qabul qilish, uni yangi bilimga aylantira olish imkonini beradi. Bunday yondashuvda mustahkam ishonch va optimal psixologik muhit shakllanadi. Rivojlangan pedagogik tizimlarda o'quvchining ruhiy holatini birinchi o'ringa qo'yish amaliyoti yaqqol ko'rinadi. Bu — bilimlarni o'zlashtirish, amaliyotda qo'llash, rivojlanishda eng muhim shartlardan biridir. O'qituvchilar doimiy rag'bat,

ijobiy feedback, konstruktiv fikr va tanqid yordamida har bir o'quvchining ishonchini oshirishga xizmat qiladilar. O'quvchi har safar o'z progressini sezgani sayin, undan ham balandroq marralarga intiladi va o'zini namoyon qilishga harakat qiladi. Ana shu jarayonda bilimlar mustahkam o'zlashtiriladi va chuqur targ'ib qilinadi. O'ziga ishonchli shaxs eng qiyin holatlarda ham muvozanatini yo'qotmaydi, yechim topishda, mustaqil qaror qabul qilishda oldinga intiladi. Dunyoni idrok etish, anglash va so'ngra o'z bilimining amaliy natijasini ko'rish, uning rivojida asosiy rol o'ynaydi. O'ziga ishonch, faqat bilim bilan emas, balki, ijtimoiy va ruhiy omillar bilan uyg'un holda shakllanadi. Oila, jamiyat, maktab va to'garaklarning o'zaro hamkorligi buning uchun juda muhim

Ruhiy yondashuvni rivojlantirish oson ish emas, ammo ta'limning ayrilmas qismidir. Dars jarayonini to'g'ri tashkil qilish, har bir o'quvchining qobiliyati va individual xususiyatlarini e'tiborga olish, ular uchun qulay, xavfsiz, samarali muhit yaratish muhim. Faqat motivatsiya va ishonchli muhitda bilim mazmunini mukammal o'zlashtirish, ijodiy fikrlash va innovatsion yondashuv shakllanadi. Ta'limda rasmiy baholash va raqamlardan ko'ra, o'sish, mehnat va ijodiy yutuqlarni qadrlash samara beradi. O'ziga ishonch rivojlanganda, bilim nafaqat yodda saqlanadigan informatsiyaga aylanishi, balki hayotiy tajribaga aylanadi. Shu sababli ta'lim muassasalari darsdan tashqari dasturlar, interfaol treninglar, guruhviy ishlanmalar orqali o'quvchilarning ichki ishonchini shakllantirish ustida doimiy ish olib borishlari zarur. O'quvchini dunyoni erkin idrok qiladigan, mustaqil fikr yuritadigan, ijtimoiy faollik ko'rsatadigan shaxs qilib tarbiyalash uchun ham ishonchli ruhiy muhit zarur. Ekologik va raqamli o'zgarishlar, zamonaviy jamiyatdagi tezkor rivojlanish ham ruhiy yondashuvga bo'lgan ehtiyojni kuchaytirmoqda. Fikrlar va informatsiya oqimi oldida adashib qolmaslik uchun, chinakam o'ziga ishonch va ruhiy barqarorlik bugungi kunda har qachongidan ham ko'proq ta'lim talab qilmoqda. Bunda psixologik maslahatchilar, o'qituvchilar va ota-onalarning o'zaro uyg'un hamkorligi muhim bo'lib, o'quvchilarga ko'mak bera

oladigan muhit yaratish, ularga mustaqillik, ishonch va barkamollik yo'lini ochib beradi

Axborotga to'la dunyoda, inson ruhiy mustahkam emas ekan, bilim ham mukammal bo'la olmaydi. Faqat o'ziga ishongan, ruhiy barqarorlikka ega bo'lgan, his-tuyg'ularini, psixologik resurslarini boshqara oladigan insongina bilimni o'z hayotida yuksak natijalarga aylantira oladi. Ta'lim tizimi shunday yo'lga qo'yilmog'i lozimki, har bir o'quvchi o'ziga, o'z salohiyatiga va o'z imkoniyatlariga yuqori baho bera olsun. Ruhiy yondashuv birlamchi, bilim ikkilamchi ekanini deyarli barcha zamonaviy pedagogika nazariyalari tasdiqlaydi. Yaqin kelajakda ham ta'limda muvaffaqiyat kaliti avvalo ishonchga, so'ng bilimga tayanadi. Har qanday zamonaviy texnologiyalar, interfaol uslublar, yangi metodikalar ham ruhiy salomatlik va o'ziga ishongan shaxsni shakllantirish vazifasini to'liq bajarmas ekan, ularning samarasi cheklangan bo'lib qoladi. Shu boisdan, maktabdan oliygohgacha bo'lgan ta'lim bosqichlarida ham, ishchi o'rinlarda ham, hayotiy muammolarni hal qilishda ham avval o'ziga ishonch va ruhiy barqarorlik, so'ngra puxta bilim muhim ahamiyat kasb etadi. Axborot asri, oqimli ta'lim va tezkor rivojlanish zamonida psixologik yondashuv barcha sohalarda, xususan, ta'limda ustuvor bo'lishi zarurligini hayotning o'zi taqozo qilmoqda

Xulosa qilib aytganda, bilimdan oldin ishonch tamoyili, ta'limda ruhiy yondashuv ehtiyoji — bugungi zamonaviy jamiyatning eng fundamental qadriyatlariga aylanmoqda. O'z-o'ziga ishonchli, ruhiy jihatdan to'laqonli tarbiyalangan shaxsgina bilimni chuqur, samarali va ijodiy o'zlashtira oladi. Har qanday innovatsion yondashuv, yangi texnologiyalar va ilg'or tajriba ham psixologik barqarorlik hisobiga yuksak samara beradi. Ta'limda bilimdan oldin ishonchga tayanish — hayotga, taraqqiyotga va kelajakka to'g'ri nazar bilan qarashdir. Shu bois ta'limda bilimdan ilgari ishonchni, ruhiy muhitni va ijobiy energiyani qadrlash — millat taraqqiyotining kafolati, kelajak avlod baxtining negizidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdullayeva, G. (2018). "Ta'lim jarayonida o'quvchilarning o'ziga ishonchini oshirish metodlari". *Pedagogika va Psixologiya*, 32(2), 115-120.
2. Ahmedov, S. (2019). "Ta'limda ruhiy yondashuv asoslari va zamonaviy talqinlar". *Zamonaviy Ta'lim*, 21(3), 82-89.
3. Aliqulov, R. (2017). "Motivatsiya va o'quvchilarning ijtimoiy-psixologik muammolari". *O'zbekiston Pedagogik Jurnali*, 14(4), 39-46.
4. Bekmurodov, N. (2018). "Islohotlar davrida ta'lim sifatini oshirish omillari". *O'zbekiston Ta'limi*, 4(2), 50-56.
5. Ergasheva, D. (2020). "Shaxs rivojida ruhiy salomatlikning o'rni". *Psixologik Tadqiqotlar*, 11(1), 101-107.
6. Kholiqova, A. (2019). "Ta'lim muassasalarida psixologik muhitni takomillashtirish". *Zamonaviy Ilm*, 33(3), 73-78.
7. Murotov, O. (2021). "O'qituvchi va o'quvchi o'zaro munosabatlarida ishonch muammosi". *Yosh Pedagoglar*, 15(2), 92-99.